

Halász Csilla

TISZTÁN LÁTNI

MAGYAR VOLTÁL, EZÉRT címmel nyílt februárban kiállítás a budapesti Terror Háza Múzeumban az 1944-1945-ös délvidéki vérengzésekről. Schmidt Mária főigazgató, történész, a Pázmány Péter Katolikus Egyetem Történettudományi Intézetének egyetemi tanára elmondta: eddig több ezren látták a kiállítást szerte az országból, de sokan jöttek el a Délvidékről is. Szerinte a kiállítás is hozzájárul ahhoz, hogy az áldozatok rokonainak fájdalma enyhüljön.

– Történészként végzett az ELTÉ-n. Mikor hallott először a délvidéki vérengzésről?

– Tizenhat éves lehettem, amikor hallottam ezt a történetet az egyik délvidéki rokonomtól.

– Akkor még a határokon belül kevesen tudtak róla, hiszen a rendszerváltás előtt eltitkolták történelmünknek ezt a fejezetét, és zárva voltak a szerb levéltárak is – amelyek a közelmúltban megnyíltak. De Magyarországon már 21 éve nem tilos erről a témáról beszélni. Ki tehet a hallgatásról?

– Nagyon nehéz a tabukat megváltoztatni. Ne felejtse el, hogy évtizedekig diktatúrában éltünk, ahol a történelemszemléletet, a történelemkönyveket is a kommunista hatalom érdekei szerint írták. Ezt a monopolhelyzetet sajnos nem lehet egyik percről a másikra megváltoztatni, hiszen itt vannak közöttünk azok, akik mindehhez nevüket

Schmidt Mária főigazgató, történész és Deján Sahovic Szerbia magyarországi nagykövete

adták. Ők még mindig erős érdekérvényesítők, de nekünk nagy a felelősségünk, hogy az utánuk jövő generációkat megszabadítsuk ezektől a tabuktól.

– Mivel magyarázható, hogy a XX. századdal foglalkozó negyedikes gimnáziumi történelemkönyvek meg sem említik a magyarok ellen elkövetett 1945-45-ös délvidéki népirtást, miközben a magyar csendőrök, katonák 1941-es újvidéki vérengzését hosszan tárgyalja például a Száray Miklós és Kaposi József által írt Történelem IV. című kötet?

– Látja, erről beszéltem. A kollektív bűnösség fogalma, a nemzeti önostorozás, a konkrét tények elhallgatása még napjainkban is tart, de ezt a helyzetet már nem olyan könnyű fenntartani. A Terror Háza Múzeum

a kiállításaival már elkezdte újraírni a XX. század manipulált történelmét.

– Volt olyan dolog, ami önt is meglepte a kiállítási anyag rendezésekor?

– Az ember elaljasulása, a kegyetlenség, a nyers brutalitás még történészként is mindig megdöbrent. Amikor személyes sorsokkal találkozom – a túlélőkkel és a szemtanúkkal is készítettünk interjúkat – az lelkiileg még jobban megérint, de ezeknek az embereknek a fájdalma egyben erőt is ad munkámhoz: folytatni kell az eddig agyonhallgatott történetek kutatását, feltárását. Csak a méltó emlékezés lehet írja ezeknek a sebeknek.

– A kiállítás a Terror Háza Múzeumban februárban nyílt. Sok olyan látogató volt, aki először szembesült a történetekkel?

– Nagyon örülök, hogy az elmúlt három hónapban már több ezren megnézték a kiállítást. Sokan jöttek a Délvidékről, talán számukra enyhülést hoz, ha megadhatják halottaiknak a végtisztsességet. De sok látogató valóban most hallott először a történetekről. A tanárok is elhozzák diákjaikat, hiszen ez a történelmünk szerves része. Közel húszezer

honfitársunk lett a vérengzések áldozata. A kiállítás segít megértetni a diktatúra, a népirtás természetrajzát.

– Nem gondolja, hogy a politikusok, akiknek jó része a rendszerváltás előtt járt iskolába – sőt az új generáció is elavult tankönyvekből tanult –, alkalmanként kaphatnának egy kis kiképzést a magyar történelem eltitkolt fejezeteiből?

– Egyetértek önnel. Én optimista vagyok. Az idő minket igazolt: a Terror Háza Múzeumot ért támadások befejeződtek. Előbb lett világhírű, de végre hazaérkezett.

– Megítélése szerint a Terror Háza Múzeum mennyiben járult hozzá a tisztán látáshoz?

– A látogatottsági adataink, a tárlataink, rendezvényeink mind azt igazolják, hogy jelentős mértékben. Jövőre lesz tízéves a múzeum. Boldogan vonunk mérleget, hiszen ez egy sikertörténet. Büszkék vagyunk erre az évtizedre, s ezen belül arra is, hogy történelmünk sok szomorú, eddig eltitkolt fejezete mellett a délvidéki vérengzésre is felhívhatuk a hazai és a külföldi közönség figyelmét.

